קיא: המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

תורה אור

1 לא תַעֲשֹׂק שָׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחֶיךָ אוֹ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בִּשְׁעָרֶיךָ: דברים כד יד

2 בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תָבוֹא עָלָיו הַשָּׁמֶשׁ כִּי עָנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ וְלֹא יִקְרָא עָלֶיךָ אֶל יְיָ וְהָיָה בְךָ חֵטְא: דברים כד טו

3 לֹא תַעֲשֹׂק אֶת רֵעֲךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר: ויקרא יט יג

מסורת הש"ס

מאחיך ס"ם לאחרים. תימה אמאי איצטריך מאחיך למעוטי עכו"ס מגר תושב נפקא דדוקא גר תושב ולא עכו"ס ועוד תימה אמאי איצטריך למיכתב גר לדק מגר תושב נפקא דכ"ם גר לדק וליכא למימר דאי לאו דכתיב גר לדק הוה מוקמינן בשעריך לגר לדק דבשעריך לא משמע אלא גר תושב שאוכל נבילות דומיא (דברים יד) לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה: **מגרך** זה גר צדק. תימה אמאי איצטריך למימר גר לדק דמאחיך נפקא דגר לדק אחיך לכ"ע לרבי יהודה ולרבנן דפליגי בהאוכל (כ"ק דף פז. ושם) גבי אין לעבדים בושם דיש לו אחוה ואחיך הוא במצות וי"ל דשאני הכא דכתיב מאחיך דמשמע ממובחר שבאחיך כדדרשינן ב"ק (דף פח.) מקרב אחיך אי נמי מאחיך ולא כל אחיך כדדרשינן קדושין (דף כד:) מן העוף ולא כל העוף והוה ממעטינן גר אי לאו דכתיב גרך אבל באיזהו נשך (לעיל דף פא.) גבי רבית דדרים גר זה גר לדק קשיא לר"י אמאי איצטריך פשיטא דמה לי ישראל מה לי גר לדק וכי בכל המצות אין גר לדק בכלל ישראל וכן קשה דזימנין כתיב לאזהרה ולגר וזימנין דלא כתיב ומ"ש:

כל שבארצך. ולא מוקמינן ליה למעוטי מולה לאדם דמוכת הגוף היא ואינה תלויה באדם:

ורבי יוסי ברבי יהודה לא יליף שכיר שכיר. וכפ"ק דקדושין (דף יד: ושם) דלא משכח תנא דלא יליף שכיר שכיר היינו דוקא גבי עבד עברי משום דסבר דההוא דהכא לא מופנה והאי מופנה: **ואי** אשמעינן גזל משום דלא טרח. לא הוה צריך להאי צריכותא דאי לא כתיב אלא חד אפילו לא תגזול הוה מוקמינן לה בעושק דמשמעי ביה קרא כדאמר באיזהו נשך (לעיל פא. ושם ד"ה לגרר) אבל השתא דכתיבי תרוייהו מוקמינן לה בגזל עובד כוכבים באם אינו ענין אלא משום דמשכח צריכותא אפי' מיעטיה בהדיא מגזל לא הוה אשמעינן עשק:

ורבי יוסי בר' יהודה האי לא תלין אתך מאי עביד ליה. תימה דבסמוך בברייתא דרש מיניה כמה דרשות ומצאתי כתוב כמדומה בתוס' דרבינו אלחנן דהכא משכיר קבני מאי עביד ליה דהוי ליה למיכתב לא תלין פעולתו אתך:

לבצור אשכול אחד. היינו שכיר שעות דלא לר"י דאיצטריך למיכתב משום דשכיר משמע שכיר יום או חצי יום שאין רגילות להשכיר פועלים אלא ליום או לחצי יום אבל לכל הוא לא אי נמי איצטריך לאשמועינן דאפילו שכרו לבצור אשכול אחד ואכלו אפילו הכי עובר עליו:

מוזר

שוה לא גמיר: **אלא לבצור אשכול אחד.** כלומר שכיר שעות: **מואליו הוא נושא את נפשו.** כל ששיעבד עצמו עליו: ואידך

[1]מאחיך פרט לאחרים גרך זה גר צדק בשעריך זה אוכל נבילות אין לי אלא שכר אדם מנין לרבות בהמה וכלים ת"ל בארצך [6]כל שבארצך וכולן עוברים בכל השמות הללו מכאן אמרו אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום [2]ביומו תתן שכרו ויש בהן משום [3]בל תלין פעולת שכיר רבי יוסי ברבי יהודה אומר גר תושב יש בו משום תתן שכרו ואין בו משום לא תלין בהמה וכלים אין בהן אלא משום [4]בל תעשק בלבד מני אי תנא קמא דמאחיך קשיא גר תושב אי רבי יוסי קשיא בהמה וכלים אמר רבא האי תנא תנא דבי ר' ישמעאל הוא דתנא דבי ר' ישמעאל אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום ביומו תתן שכרו ומשום לא תלין גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום בל תלין מ"ט דת"ק דמאחיך גמר שכיר שכיר ורבי יוסי ברבי יהודה לא גמר שכיר שכיר נהי דלא גמר שכיר שכיר בהמה וכלים משום ביומו תתן שכרו נמי ניחייב תני רבי חנניא אמר קרא [2]ולא תבא עליו השמש כי עני הוא מי שהן באין לידי עניות ועשירות יצאו בהמה וכלים שאינן באין לידי עניות ועשירות ות"ק האי כי עני הוא מאי עביד ליה ההוא מיבעי להקדים עני לעשיר ורבי יוסי ברבי יהודה ההוא [5]מלא תעשק שכיר עני ואביון נפקא ות"ק חד להקדים עני לעשיר וחד להקדים עני לאביון וצריכא דאי אשמעינן אביון משום דלא כסיף למתבעיה אבל עשיר דכסיף למתבעיה אימא לא ואי אשמעינן עשיר משום דלא צריך ליה אבל אביון דצריך ליה אימא לא צריכא ותנא דידן מה נפשך אי יליף שכיר שכיר אפילו גר תושב נמי אי לא יליף שכיר שכיר בהמה וכלים מנא ליה לעולם לא יליף שכיר שכיר ושאני התם דאמר קרא ולא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר כל שפעולתו אתך אי הכי אפילו גר תושב נמי אמר קרא רעך רעך ולא גר תושב אי הכי אפילו בהמה וכלים נמי הא כתיב אתך מה ראית לרבות בהמה וכלים ולהוציא גר תושב מסתברא בהמה וכלים הוה ליה לרבות שכן ישנן בכלל ממון רעך גר תושב אינו בכלל ממון רעך ות"ק דמאחיך [7]האי רעך מאי עבדי ליה ההוא מיבעי ליה לכדתניא רעך ולא עמלקי עמלקי[8] מאחיך נפקא חד למשרא עושקו וחד למשרא גזלו[9] וצריכי דאי אשמעינן גזלו משום דלא טרח ביה אבל עושקו דטרח גביה אימא לא ואי אשמעינן עושקו משום דלא אתא לידיה אבל גזלו דאתא לידיה אימא לא צריכא ורבי יוסי ברבי יהודה האי לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר מאי עביד ליה מיבעיא ליה לכדרב אסי [10]דאמר רב אסי אפילו לא שכרו אלא לבצור לו אשכול אחד של ענבים עובר משום בל תלין ואידך [2]מואליו הוא נושא את נפשו נפקא דבר המוסר נפשו עליו ואידך

מאחיך. לא תעשוק שכיר עני ואביון מאחיך: **פרט לאחרים.** עובד כוכבים: **זה גר אוכל נבילות.** דכתיב ביה שערך (דברים יד) לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה: **וכולן.** על שכר ישראל ועל שכר בהמה וכלים וגר וגר תושב: **עובר בכל השמות הללו.** בין הכתובים כאן ובין האמורים בתורת כהנים דיליף גזירה שוה לאיתויינהו הכא כדלקמן: **ויש בהם משום בל תלין.** האמור בתורת כהנים והוא הדין ללא תעשוק ולא תגזול דכתיב גביה. ומיהו של שכיר יום ליתיה בשכיר לילה: **ר' יוסי בר' יהודה וכו'.** לקמן מפרש לה: **אין בהם אלא משום לא תעשק שכיר וגו'.** דכתיב ביה באחיך[1] דמרבי בהמה וכלים אבל ביומו תתן שכרו אע"ג דסמיך ליה לא ולקמן מפרש טעמא: **קשיא גר תושב.** דמתניתין תנן אין בו משום בל תלין האמור בתורת כהנים ובברייתא קתני כולן עוברים בכל השמות הללו: **קשיא בהמה וכלים.** דקתני מתני' יש בהם משום ביומו תתן שכרו ומשום לא תלין ור' יוסי בר' יהודה סבר אין בהן אלא משום לא תעשוק דמשנה תורה ואפילו משום ביומו וגו' דסמיך ליה לא: **גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו.** וכל שכן משום לא תעשוק שכיר דבגויה כתיב בשעריך[1]: **ואין בו משום לא תלין.** דתורת כהנים וכן משום לא תעשוק ולא תגזול דת"כ. והאי דנקט הכי משום דמפרשי בהו שכיר יום ושכיר לילה וה"ק יש בו משום ביומו תתן שכרו דמשתעי בגבי שכיר לילה ואין בו משום שכיר יום: **גמר שכיר שכיר.** כתיב הכא לא תעשוק שכיר וכתיב בשכיר יום לא תלין פעולת שכיר מה כאן גר תושב בהמה וכלים אימרינאי אף בת"כ נמי גר תושב בהמה וכלים: **לא גמר.** הלכך דתורת כהנים ליתנהו לא בבהמה וכלים ולא בגר תושב: **משום דביומו תתן שכרו.** ליתייב להך סמיך ליה דנקרא דלעיל כתיב מאחיך: **להקדים עני לעשיר.** שכרו שני פועלין אחד עני ואחד עשיר ואין בידו ליתן אלא לאחד מהן העני קודם: **אביון.** מעונה מעני ולשון אביון האוכה ואינו משיג מה שנפשו מתאוה לכל טוב. ואשמעינן קרא דעני קודם לאביון משום דעני כסיף למיתבעיה אף על גב דצריך: **אבל אביון.** הוצרך לנושה ולא כסיף למיתבעיה: **ואי אשמעינן עשיר.** דלקדמיה עני משום דלא צריך ליה העשיר לשכר כמו העני: **אבל אביון דצריך ליה.** טפי מעני אימא דליקדמיה לעני קמ"ל דעני קודם דצריך ליה וכסיף למיתבעיה: **ומנא דידן.** וכן דבי רבי ישמעאל דאמרו תרוייהו בהמה וכלים אכולהו וגר תושב ליתי להו [11]דת"כ אי גמיר ג"ש אפילו גר תושב נמי ליתייביה משום שכיר יום: **אמר.** קרא יתירא הוא: **שפעולתו אתך.** ואפילו בהמה וכלים: **רעך.** בהנך דתורת כהנים כתיב לא תעשק את רעך: **עשקו.** שכר שכיר: **גזלו.** גזילה ממש: **ור' יוסי האי אתך מאי עביד ליה.** דמרבי מיניה תנא דידן בהמה וכלים אף על גב דגזרה שוה לא גמיר: **אלא לבצור אשכול אחד.** כלומר שכיר שעות: **מואליו הוא נושא את נפשו.** כל ששיעבד עצמו עליו: ואידך

1) [תגיגה יד:], 2) פ"ת ות"ק דמאחיך וי"י כ"י האי רעך מאי עבדי כו' ועיין רש"ת, 3) כפ"ת: נכרי נכרי, 4) כפ"ת נוסף: וקפגר גזל גוי מומר, 5) [לעיל לב.], 6) [דברים כד], 7) [שם], 8) [נ"ש דת"ק], 9) [וע' תוס' לעיל פא. ד"ה לעבור], 10) [תגיגה יד:], 11) פ"ת ות"ק דמאחיך וי"י כ"י האי רעך מאי עבדי כו' ועיין רש"ת, 12) כפ"ת: נכרי נכרי, 13) כפ"ת נוסף: וקפגר גזל גוי מומר, 14) [לעיל לב.], 15) [דברים כד], 16) [שם], 17) [נ"ש דת"ק], 18) [וע' תוס' לעיל פא. ד"ה לעבור].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com